Anulu II — Nr. 59—166. Viena, domineca 28 maiu/9 juniu 1867.

Ese de trei ori in septemana: Mercuri-a, Vineri-a si Domineca, cand o cóla intréga, cand numai diumetate, adeca dupa momentul impregiurarilor.

Pretiul de prenumeratiune:

pentru Austria:

pe an intreg	8 fl. a. v.
„ diumetate de an	4 „ „ „
„ patrariu „ „	2 „ „ „

pentru Romania si Strainetate:

pe an intreg	16 fl. v. a.
„ diumetate de an	8 „ „ „
„ patrariu „ „	4 „ „ „

ALBINA.

Prenumeratiunile se fac la toti dd. corespundinti a-i nostri, si d'adreptul la Redactiune: **Josefstadt, Langegasse Nr. 43,** unde sunt a se adresá si corespundintiele, ce privesc Redactiunea, administratiunea séu speditur'a côte vor fi nefrancate, nu se vor primí, éra cel anonime nu se vor publicá.

Pentru anunciu si alte comunicatiuni de interes privat — se respunde cate 7 cr. de linie repetirile se fac cu pretiu scadiut. Pretiu timbrului cate 30 cr. pentru una data, se antecipa.

Viena 27 maiu/8 juniu 1867.

Astadi M. Sa Imperatulu Austriei se coronéza de rege alu Ungariei in capital'a Buda-Pesta, si in asemene casu scrietoriulu si fora se vre schimba rol'a politicului cu a cronicariului. Energí'a cu care diet'a grabì acestu actu, — alu caruia terminu se sciù cu positivitate numai cu o di mai nainte, — facù ca acursulu strainiloru se nu fie asiè de mare precum se presupunea; se asceptau la 200,000 de straini, dar dupa scirile de astadi sunt numai la 50,000. Acésta cercustantia inse nu va micsiorá, ci va face numai ca ceremoniele de incoronatiune se póta decurge in comoditate mai mare, ce s'ar fi intemplatu altmintre daca glótele de poporu erau straordinarie.

Actulu se serbéza amesuratu importantiei sale, si amesuratu spiretului ce predomnesce in poporulu magiaru. Se luàmu aceste dóue respepte in consideratiune mai de aprópe.

Importanti'a incoronatiunei ni se presinta in juramentulu monarcului d'a observá constitutiunea tierei in tóte despusetiunile sale. Acést'a e ce pre noi romanii ne pune pre cugete, càci in constitutiune sunt multe despusetiuni nesterse inca, si cari privite din puntulu de vedere alu natiunalitatei, contienu nedreptate pentru noi. Ne mangaia credinti'a si speranti'a cà ori-ce juramentu trebue se-lu splice logic'a, mintea sanetósa, si cà prin urmare acele despusetiuni nedrepte nu sunt intielese in jurare, in tocm'a precum nu sunt si nu potu fi intielesi acei articli neumani (stersi numai prin usu dar nu prin lege) din legile penale ale lui Ladislau I.

Spiretulu magiaru, orientalu, iubitoriu de lussu, si care nu a rare ori — protestandu contra teorieloru — cade totusi in smint'a a preferí esintiei formalitatile, ceremoniele: asta data va sci se desvólte pomp'a traditiunala magnatiloru magiari, tóta pomp'a de cata e capace in momintele impressiunei dulci provocate de unu triumfu politicu. Si de acést'a nu se va mirá celu ce scie cu cata pietate pastréza magnatulu magiaru pretiósele parintiloru sei pentru a le trece in ereditate fiiloru, ca la asemene ocasiuni se le folosésca. Sunt pretióse de ani multi si de secle. Éra daca cutarele prin vina ori casualitate nu mai are pretióse, elu vinde ce are pentru a-si procurá obiecte de lussu. In asta privintia punemu unu essemplu in vederea cetitoriloru, e o insciintiare ce „M. Post“ de ieri primesce de la Berolinu: „Vendiarile multe de bucate din Ungari'a ce se intempla la burs'a nóstra, stau in legatura cu serbatorile de incoronatiune din Pesta. Magnatii unguresci, mai alesu proprietari de bunuri mai mari, vreu se desvólte o pompa casí in epoc'a de auru alui Matea Corvinu. Fal'a cu petri scumpe si-are intr'acést'a o rola insemnata. Deci pentru a castigá bani ca se-si cumpere pretióse, ei vendu bucatele de pre campu, ce le v o r secerá la véra.“

Nu lipsesce dara neci devotamentulu neci voinți'a a face serbatórea catu mai splendida. —

Intr'aceea aici la bursa nu e serbatóre, se mirósa ceva, cà de trei dile in cóce se urcà galbenulu cu 10 cruceri. —

Din strainetate pomenimu despre *atentatulu* a supra vietiei Tiarului. In 6 l. c. fu la Paris in Bois de Bologne o revista mare militara in onórea Tiarului si a regelui prusescu. Retornandu M. Loru dupa 5 óre d. m. de la revista, Imperatulu Napoleone intr'o careta cu Tiarulu si fiii acestuia, dupa ei veniá caret'a regelui prusescu, — la o distantia de putieni pasi unu polonu tenern, mecanicu de profesiune, cu numele Berezowski, puscà cu pistolulu a supr'a Tiarului. Puscatur'a nu succése, càci pistolulu crepà fiindu amplutu prè tare, si nimene nu e ranitu din Mai. Loru. Poporulu indignatu de atentatulu comisu a supra unui suveranu incredintiatu ospitalitatei francese, erá se faca insusi judecat'a daca nu intreveniá politi'a, carea duse pe criminalistulu la inchisóre. Cumca motive politice au provocatu acést'a, nu sufere indoiéla, dar despre detaiuri vom vorbí dupa ce vor fi bine cunoscute si scirile nu se vor contradice.

Senatulu imperiale.

Cuventarile in caus'a autonomiei Transilvaniei.

Cu ocasiunea desbateriloru asupra proiepteloru de adresa la cuventulu de tronu alu Maiestatii Sale prè gratiosului nostru Imperatu se atinse de mai multi vorbitori intre altele si caus'a autonomiei Transilvaniei precum si ce'a a romaniluru ca natiune egalu indreptatita. A-nume in aste ambe direptiuni apucara cuventulu senatorii romani si adeca d. baronu Georgiu de Vasilco den Bucovin'a la desbaterea generale in cas'a magnatiloru, éra d. Samuilu Andrieviciu totu den Bucovin'a la desbaterea speciale in cas'a ablegatiloru. De si nu avura cuventarilo aste acelu efeptu, ca in adresele senatului imperiale la cuventulu de tronu se se faca o amintire speciala despre reactivarea autonomiei Transilvaniei si recunóscerea egalitatii romaniloru den tierile corónei unguresci, totusi se convinsera ambele case ale senatului, cà romanii nu amorticscu in simtiulu loru natiunale, ci se folosescu de veri-ce ocasiune a lucrá solidariu spre imbunatatirea sórtei loru sociali si politice.

Producemu dara conformu promisiunei den nr. tr. mai antaiu cuventarea geniósa a multu stimaverului senatoru d. **Georgiu** barone de **Vasilco**, carea e urmatória:

„Inalt'a casa va binevoí a aretá paciintia cu mine, daca prin cele ce voiu avé onóre a le vorbí, se va traganá desbaterea asupra prè umilitei adrese la cuventulu de tronu. Sum consciutu si de aceea, cà adeca me aflu in o pusetiune fórte grea daca apucu cuventulu sub impresiunea nemedilocita a cuventariloru stralucite ale antevorbitoriloru mei.

Dara, cu privire la obieptulu multu cumpenitoriu, de carele se ocupa asta-di nalt'a casa, me semtu nu mai putienu indetoritu, a insemná terenulu, pe carele stau si, voindu a vorbí scurtu, a atinge mai vertosu acea parte den adresa, care tratédia despre invoire cu Ungaria. Daca voiu aruncá acì privirea mea preste referintiele interne ale Ungariei, apoi stau ele in raportu asiá de strinsu cu poterea politica a Austriei, cà nu potu fi incunjurate cu vorb'a in asta adunare stralucita. —

Constatandu prè umilit'a adressa *fapt'a complinita* a invoielei cu Ungari'a, respica in cele urmatórie cugetarea, cumca, fatia cu incordarile celor'a lalte poteri mari, europene de a intarí pusetiunea loru prin o forma de statu strinsu uniunista, acésta invoiéla ample pre nalt'a casa cu celo mai temeinice si mai grele ingrigiri.

Eu nu potu afirmá, cumca tocm'a acestu temeiu den adresa m'ar amplé de ingrigire, cumca adeca naltulu regimu, facendu invoiéla cu Ungari'a, s'ar fi lasatu de cugetulu seu, de a dá monarchiei o forma de statu strinsu unionista.

Austri'a e un statu cu referintie cu totulu proprie, si daca se insirara acì esemplele altoru state si anume ale Americei nordice, spre a demustrá latirea ideiloru centralistice, atunci dicu, cà acele esemple nu sunt aplicabile in Austria.

De si trebue se se concéda, cumca ide'a de centralisatiune are ceva atragatoriu pentru unu barbatu de statu, de si nu se póte contradice, cà ea ar poté aduce si unele indemanari unui statu, in carele e in fapta realisabila, totusi nu se póte negá, cà o incercare de nou, de a organisá Austri'a pe unu fundamentu centralisticu, ar trebuí se dee ansa la urmarile cele mai de stricatiune pentru monarchia.

In fati'a nisuintieloru spre decentralisare, respicate atatu de vederatu de popórale imperiului, in fati'a pretensiuniloru, facute de repetite ori den partea dieteloru, pentru o largire a cercuriloru de autonomia ale tieriloru, s'ar poté efeptuí o reforma unionista séu centralista a monarchiei numai in contra vointiei respicate a majoritatii popóraloru den imperiu.

Daca o fericire coactiva prin institutiuni centralistice póte avé prospeptu de a tiené lungu, acést'a lasu eu cu impacare in dejudecarea inaltei case.

Ne vediendu eu inse neci un pericolu pentru Austria in scaparaa ideei de centralisatiune, trebue nu mai putienu se descoperu, cumca fapt'a complinita a invoielei cu Ungaria, cu tóte cà nu sum neamicu Ungariei, pre mine ca r o m a n u me umple cu ingrigiri grele, de óra-ce mi se pare, cumca la facerea invoielei intre naltulu regimu si Ungaria, cele lalte natiunalitati ale Ungariei, cari facu o majoritate precumpenitória a locuitoriloru de acolo, se lasare asiá dicendu in bun'a vointia si placere a magiariloru.

Ingrigirea mea in privinti'a ast'a are cu atat'a mai multu dreptu, cu catu barbatií de statu ai Ungariei nu produsera pana in diu'a de astadi pe calea legelatiunii nemicu esentiale, ce ar fi potutu alinà macaru ceva mahnirile romaniloru, slaviloru si germaniloru den tierile impreunate cu corón'a Ungarici (partes adnexae).

Càci cari garantie pentru desvoltatiunea loru natiunale au astadi romanii, slavii si germanii insisi din regatulu Ungariei?

Fatia cu Croati'a, acea tiéra de insemnetate cumpenitória pentru Ungaria, se aratara magiarii aplecati spre concesiuni, care inse din partea croatiloru, de e cu dreptu séu cu nedreptu nu voiu se cercu, nu s'au acceptatu.

Ce s'a facutu inse pana acum in privnti'a Transilvanici, acelei tieri atatu de cumpenitórie si pre langa acést'a mai mari si mai imporate? Ce in privinti'a romaniloru de acolo?

Uniunea Transilvaniei cu Ungaric'a, carea in anulu 1848 sub presiunea ministeriului ungurescu in contra vointiei a trii den patru parti a locuitoriloru, cu violentia s'a facutu, se sustiene si astadi nestérsa si neschimbata in legile dietali ale acelui anu, cu ignorare totale a protestului unanimu din partea maioritàtii precumpenitórie a poporului. Afara de acést'a ingrigesce legea electorale den 1848 carea e unica in modulu seu, ca vointi'a adeverata a majoritàtii se nu póta devení neci candu la cunoscintia. Càci den 2,058.000 de locuitori ai Transilvaniei, alegandu magiarii si secuii, cari facu numai 518.000 asiá dara de abiá a patr'a parte de locuitori, jumetatea precumpenitórie den representanti'a tierii, remane pentru 1,540.000 de locuitori a alege o parte multu mai mica de ablegati dietali. De óra-ce cifrele vorbescu destulu de lamuritu si de bine, me retienu de a mai face unu comentariu!

Cu tóte cà legile potu se fie sehimbate numai pe calea legale, si pentru altu modu neci nu apucu eu cuventulu, trebue se constatediu cu parere de reu, cà majoritatea locuitoriloru den Transilvani'a si mai cu séma romanii de acolo, inca si pana acum n'au neci unu prospeptu pentru o pusetiune mai buna, regulata dupa dreptate pe calea legiuita.

Dara nu voiu se intru mai adencu in recriminatiuni, eu am prè mare stima catra lupt'a magiariloru pentru caus'a loru cea drépta.

Daca inse Ungurii au eluptatu dreptulu de paritate a corónei unguresci cu cele lalte tieri, cu'nu tactu admirabilu, cu o perseverantia rara, ar trebuí pentru consecentia si conformu assiomei: dreptu egalu pentru toti“, se scrie pe flamur'a loru indreptatirea egale pentru tóte natiunalitatile Ungariei, pre carea se o si efeptueze pe cale legale.

Altmintre ar slabí ei senguri titlulu loru de dreptu basatu pe principiulu de egalitate alu natiunalitatiloru si asiá ar lucrá nevrendu in manile absolutismului.

Cu tóte aceste de mine respicate indoieli si ingrigiri, sum departe de a fi unu contrariu alu invoielei cu Ungaria; eu doresc si speru acést'a din tóta inim'a si sum aplecatu lucrulu de impacatiune pericu a-lu spriginí. Impacarea cu Ungari'a e conditiunea fundamentale pentru pusetiunea poterica a Austriei, numai in acestu pactu de invoiéla zace unic'a garantia in contra reintórcerei unei stapeniri absolutistice.

Eu nu me retienu, de a spune pe fatia cà eu am intimpinatu totdéun'a cu simpatia deplina nisuintiele magiariloru pentru libertate, prin lupt'a loru constanta pentru dreptulu si esistinti'a loru natiunale si-au castigatu ei stim'a Europei.

Eu asceptu asiá-dara de la intieleptiunea loru de statu, de la simtiulu loru de dreptate, cumca ei in interesulu propriu vor efeptuí egalitatea tuturoru natiunalitatiloru din Ungaria, vor recunósce o autonomia adeverata pentru tóte tierile corónei unguresci.

Càci numai intru impacarea deplina a natiunalitatiloru póte Ungari'a avé potere, de a dá frunte cu tóte atacurile.

Istori'a aniloru 1848 si 1849 a demustratu, cà unu poporu de 5 milióne de magiari, te stà isolatu in Europa si e incunjuratu de natiunalitati, cari au nu numai in monarchia, ci si afara de ea conatiunalii loru, nu póte cugetá la acést'a, cà va stapaní senguru in unu statu de 15 milióne de locuitori.

O denegare constanta a drepturiloru, ce competu natiunalitatiloru nemagiare den tierile corónei unguresci, ar causá nu numai Ungariei ci si monarchiei intregi pericole neprecalculate.

Fiindu asiá-dara, cu privire la pusetiunea de potere a Austriei, intru interesulu inaltului regimu, de a sporí invoirea natiunalitatiloru din Ungari'a, se ascépta cu securitate, cà naltulu guvernu va intrebuintiá tóta influinti'a sa asupra barbatiloru de statu ai Ungariei in scopulu deslegarii impacatórie a causei natiunalitatiloru.

Ce'a ce am disu despre caus'a natiunalitatiloru din Ungaria, se atinge si despre tierile don asta parte.

De e ca se se radice Austri'a intenerita si cu potere don cris'a de fatia, trebue se trateze pre tóte natiunalitatile cu asemene amóre, trebue se depuna cugetulu, de a cultivá un'a séu dóue natiunalitati pe cont'a celor'a lalte ce sunt asemene indreptatite.

Sporirea culturei natiunale a tuturoru popóraloru den Imperiu pre langa introducerea grabnica a autonomiei tieriloru in cercuri mai largi de o parte, éra de alta parte desvoltarea si intarirea de institutiuni adeveratu libere si corespundiatórie timpului, egal'a indreptatire a

tuturoru confesiuniloru si delaturarea tuturoru intocmiriloru si reminiscintieloru absolutistice, pre langa o regulare intielépta a negótialoru finantiali si economice, vor dá monarchiei o plenitudine de potere, prin care va fi Austrici cu potintia, a dá fruntea cu tóte viscolele timpului! —

Acestea sunt cele ce a vorbitu in cas'a magnatiloru d. baronu de Vasilco cu caldur'a unui barbatu patrunsu de simpati'a adeverata pentru conatiunalii sei *)! Éra in cas'a ablegatiloru, ne iertandu timpulu in decursulu desbaterei generale a apucá cuventulu, se folosì d. Senatoru Andrieviciu de ocasiunea desbaterii speciali si la alinea 8. a adresei la cuventulu de tronu vorbì urmatóriele:

„In aline'a 8. de'n adresa se dice, cà restituirea constitutiunii regatului Ungariei este o fapta complinita, o fapta, care face neamenabila regularea afaceriloru comune si lamurirea relatiuniloru finantiali si economice catra tierile corónei unguresci."

Eu trebue se o spun, cumca cu ide'a respicata, dreptu care restituirea constitutiunei Ungariei se privesce ca o fapta complinita si numai se dice, cà acésta fapta face neamenavera regularea afaceriloru comune finantiali si economice, nu me potu impacá. De doritu este impacatiunea ast'a den mai multe privintie vitali ale imperiului, dara totusi mi se pare, cà nu e consultu a se marginí numai pre langa respicarea de dorintie, de'n cari nu resare neci unu oblegamentu, si a desemná numai de neamenavere acele lucruri ale regulàrii causeloru comune si finantiali, fara de cari tóta fapt'a de impacatiune e numai ilusoria, de óra-ce, remanendu numai pre langa acestu adausu, carele nu contiene in sine neci o stipulatiune, se dovedesce mai multu de catu o dorintia ferbinte pentru o pace secura in lantru. Mie mi se paro asiá dara a fi de lipsa, ca recunóscerea faptei complinite, adeca a restituirii constitutiunei Ungarici se fic legata *de conditiunea* regularii afacerilor comune si a aplanarii referintieloru finantiali si economice, mai vertos de conditiunea *impartirii detoriei comune de statu,* carea in o parte mare insasi prin Ungaria s'au pricinuitu, si cumca acést'a si in adresa se fie respicatu si nu numai cugetatu séu presupusu, de óra-ce numai *clara pacta faciunt bonos amicos.*

Fiindu cà mai departe representanti'a regatului Ungariei atatu in clal oratulu despre tratarea causeloru comune, catu si in adres'a din 20. Optovre 1866. nu numai cà au pus cuventulu pentru impacarea tuturoru regateloru si tiereloru monarchici prin o constitutiune faptica si corespundietóre referintieloru lor, ci au si dechiaratu, cà diet'a Ungariei voiesce a vení in atingere cu cele lalte tieri numai ca cu constitutiunali la tratarea causeloru comune; de óra-ce Mai. Sa in reseriptulu din 17 febr. 1867 primì dechiaratiunea solena a dietei ung. de a respectá pretensiunile drepte ale tieriloru invecinate, si intre altele numai cu privire la dechiaratiunea acést'a a binevoitu a constituá unu regimu ministerialu respundiatoriu, asié-dara este indegetatu a aretá reciprocitate si cu ocasiunea acést'a a respicá unele cuvinte atatu in favórea natiunalitatiloru din Ungari'a locuitórie in sume emininti si mai cà egali, catu si in favórea tieriloru ce se tienu de coron'a ungurésca. Desclinitu ar fi d'a se esprime acésta dorintia pentru Marele-principatu Transilvania, care tiéra din vechime si-avù constitutiunea propria cu propri'a sa dieta pana la 1848, si acestu dreptu publicu alu ei s'a reactivatu prin diplom'a prè n. din 20 optobre 1860.

*) La recercare din mai multe parti observàmu acì cà e frate celuia pre care „Gazet'a Trans." aflà cu cale(!) a-lu numí „baronasiu." Red.

Cuventarea dlui senatoru Samuilu Andreviciu

pentru regularea relatiuniloru interconfesiunali, tienuta in siedinti'a din 5 iuniu (mercuri) a casei ablegatiloru, la desbaterea speciala a adresei.

„Inalta Casa! Daca io ca preotu de alta confesiune si ca ablegatu din Bucovin'a, o tiéra situata la resaritulu celu mai indepartatu alu imperatíei, — vinu a vorbí despre necesitatea unei revisiuni a concordatului, apoi acést'a se nu mi se ice a nume de reu in neci-una parte, ci mai vertosu se se recunósca aceea, cumca unele efepte ale acestui contractu incheiatu intre Viena si Roma si publicatu cu o patenta imperatésca la 1855, se sentira nu numai in centru ci pana la periforiele cele mai dinafara ale imperatíei.

Cu acestu concordatu, credinciosii bisericei rom. cat. au propriaminte mai multu de lucru. Nu sum chiamatu neci sentiescu necesitatea a trece pe terenu strainu, si a atinge aceea ce nu li vine la socotéla neci respectiviloru credinciosi, de óra-ce tocm'a din acea parte s'au intonatu de ajunsu dorinti'a de o revisiune a concordatului.

Incunjuru d'a vorbí a lungulu si latulu, si me restringu a aretá in putiene cuvinte, cumca 1) dupa unele despusetiuni ale concordatului se impedeca regularea relatiuniloru interconfesiunali intre bisericile crestine recunoscute legalminte de statu si puse sub scutulu statului, precum adeca acésta regulare o pretinde massim'a indreptatirei egale; si 2) cumca folosirea unoru drepturi cetatienesci se mai face inca pendinte de confesiune.

In privinti'a antaia, mi permitu a trage atentiunea naltei case a supr'a procedurei la casatoriele mestecate, de dupa carea dechiaratiunea de invoire la casatoria intre credinciosii bisericei rom. cat. si gr. or. séu si protestante, trebue se se intemple neconditiunatu la preotulu bisericei prime, si cu acésta ocasiune — in modu indatinatu intru intielesulu patentei de tolerantia — se cere si reversulu in privinti'a educatiunei copiiloru in confesiunea bisericei catolice. — Éra in a dóu'a privintia amintescu numai acést'a, cumca credinciosii bisericei gr. or. si a celei evangelice, tocm'a din caus'a confesiunei loru nu sunt ingaduiti la catedre de profesori in scólele de mediloce si chiaru neci la unele universitati, desí aceste se sustienu cu spesele statului, séu celu putienu sunt subventiunate cu mana larga din medilócele statului, la cari contribuescu toti cetatienii fora diferintia de confesiune.

De óra-ce unu statu intru intielesulu seu juridicu, are se fie egalminte dreptu pentru toti cetatienii sei si pentru tóte bisericile recunoscute de lege, — si de óra-ce preferirea unuia fatia cu altulu in antea legei nu incape cu ide'a statului juridicu, — de óra-ce, mai departe, atatu regularea referintieloru interconfesiunale intre senguratecele beserice catu si folosirea — nedependinta de confesiune — a tuturoru drepturiloru cetatienesci, e de lipsa intru interesulu pacii bisericesci, a concordiei si a amórei crestine; deci credu cumca necesitatea revisiunei concordatului, firesce nu altmintre de catu pre calea constitutiunala, apare motivata deplinu in catu privesce acele despusetiuni ale lui, cari se tienu de competinti'a legelatiunei statului.

La asta ocasiune mi-ieu libertatea a trage atentiunea naltei case si a supra acelei cercustantie, cumca patent'a prè n. din 31 diec. 1851 prin carea fie-carei beserice legalminte recunoscute in statu i s'a garantatu administratiunea nedependinte a afaceriloru sale, mai departe i s'a garantatu posesiunea si folosulu institueloru, fundatiuniloru si fonduriloru sale menite spre scopuri de cultu, invetiamentu si de binefacere, — acea patenta numai cu privire la beseric'a gr. or. din statele austriace nu s'a pusu inca in aplicatiune. Beseric'a catolica se bucura de concordatu, cea evangelic'a de patent'a protestantiloru; numai beseric'a gr. or. totu mai ascépta inca si acum'a realisarea autonomiei promise, in consonantia cu constitutiunea sa canonica.

Fiindu cà si acésta necesitate se sentiesce fórte, credu cumca potu contá pe parteciparea si spriginulu innaltei case, si in acestu presupusu mi permitu a face propunerea: Nalt'a casa binevoiésca a decide: Dupa aline'a 23 din prieptulu de adresa, se va intercalá urmatoriulu puntu:

„Dar tocm'a asié de necesariu ni se vede a fi regularea referintieloru interconfesionale a tuturoru bisericeloru recunoscute legalminte in statu, precum si realisarea curunda si fora reserva a promisiuniloru, date bisericeloru in privinti'a administratiunei loru nedependinte, prin patent'a din 31 decem. 1851."

(Emendamentulu acest'a s'a primitu intregu, recomendatu fiindu de natur'a sa pacica, moderata, desclinitu placura terminii scurti si respicati càci antevorbitorii cam atitiasera spiretele la concordatu).

Pesta 6 iuniu.

(†) *Ceremoniele de incoronare s'au inceputu.* Eri dupa médiadi s'a dusu deputatiunea dietala la Maiestatea Sa in palatulu regescu din Buda spre a-i asterne diplom'a de incoronare si totu de odata a-lu rogá ca se se incoronedie. Maiestatea Sa a respunsu, cà implinesce cu bucuria acea dorintia umilita a tierei, éra respunsulu in privinti'a diplomei lu va dá in scrisu. Deputatiunea a statu din 60 membri atatu din cas'a magnatiloru, catu si din a deputatiloru, intre cari au fostu si dintre romani: Esc. Sa b. de Siaguna, Ioanoviciu, Gozsdu, Vladu si Végscö."

Dupa acésta primire numai de catu s'a facutu cunoscutu prin placate, cumca incoronarea va fi sambeta in 8 iuniu. Multi nu-si potu esplicá, de ce nu s'a facutu cunoscutu pe cale oficiósa, cumca in care diua va fi incoronare, — unii dicu, cà nu s'a potutu face, de óra-ce diet'a n'a fostu facutu diplom'a inaugurala si Mai. Sa n'a fostu rogatu ca se se incoronedie, deci s'au pastratu formalitatile cuvenite; — altii éra — si-esplica in altu modu, — destulu cà acuma scimu cà incoronarea e decisa, inse departe se fie o multime mare din provincia precum se asceptá mai nainte, si de aceea scumpetatea cortelelor a incetatu, tribunele destinate pentru mii si mii de spectetori acuma se oferescu si cu unu pretiu mai moderatu, inse nu le pré cauta asié tare. Póte cà mane voru vení fórte multi din provincia, inse la tóta intemplarea capital'a nu va fi cercetata precum se asceptá.

Pregatirile acuma s'au mai finitu, — despre decoratiuni si altele asemene vomu vorbí la actulu de incoronare, — acum'a ca in trécatu mai amintimu cà nu se pré vede inainte entusiasmulu, despre cere se totu vorbiá, — si potemu spune cà incoronarea va trece in linisce si pare cà acést'a e si dorinti'a guvernului, ca nu cumva se provóce pre cei „neindestuliti" la vre-o demonstratiune dóra, ce s'au cam intemplatu si pana acuma.

Chiaru a esitu in fói'a radicala (si cam ridicula) „Marcius" o epistola, scrisa de unu matadoru a partidei estreme, se vorbesce cà autoriulu aru fi chiaru Bössörményi, care se adresédia catra Mai. Sa si i marturisesce, cumca actulu de incoronare nu indestulesce pre nimene din tiéra, deci se róga ca se amene incoronarea pana dupa restituirea deplina a constitutiunei. Acésta epistola e scrisa in unu stilu destulu de farmecatoriu si rapitoriu pentru cei ce profesédia principiele ultraistiloru, dar si cei ce nu consemtu cu autoriulu, o cetescu cu interesu multu, dreptaceea are o trecere fórte mare. Pana acuma s'a impartitu in vre-o 40.000 de esemplarie.

Comitatulu Satu-mare a decisu, ca in acestu tempu de lipsa mare, nu va trimite banderialisti la incoronare.

La incoronare firesce cà voru fi petreceri poporale, si se va impartí bani, spre acestu scopu voru fi in sarcinati deputatii Stoll si — Tulbasiu.

Despre amnesti'a generala a emigratiloru si altoru judecati politici nu se vorbesce nemica, cu tóte cà acést'a se asceptá ca secura, de óra-ce diet'a a totu reclamatu acésta amnestia. Numai unii dintre emiganti primescu amnestia in urmarea recursuriloru loru propric, si acestia venindu a casa de regula se arunca in bratiele deákistiloru. — In dilele aceste s'a potutu cetí in foi'a oficiósa agratíarea unoru criminalisti comuni si a catorva politici, — asta mesura inse nu póte indestulí opiniunea publica. Se póte inse, cà amnesti'a generala e amenata pentru órele mai din urma. (S'a datu astadi in 81. c. Red.) In fine se ve facu cunoscutu pre unu profesoru esclinte ajunsu in perplesitate. — Profesorulu de medicina de la universitatea de aici Stockinger in dilele aceste, cu ocasiuneaunei esplicari din anatomia s'a scapatu de a disu cà revolutiunea din 1848 a fostu o — *rebeliune.* — Ascultatorii a demonstratu contra profesorului, elu inse cu taria a reflectatu cà revolutiune séu rebeliune e totu un'a. — Prin acést'a a iritatu crancenu pre magiari, si foile de aici a provocatu pre ministru ca se pedepsésca pre acestu profesoru indresnetiu, — atunci bietulu profesoru ca so impace opiniunea publica — magiara, s'a dechiaratu, cumca sub rebeliune a intielesu rescól'a romaniloru atietiati de reactiune, éra nu revolutiunea magiara, carea firesce a fostu legala (?), asiè, despre revolutiunea magiara care avù scopulu se rumpa relatiunile cu cas'a domnitória!

Asta dechiaratiune apoi firesce cà a multiamitu pre domnii magiari.

Astfelu de principie se profesédia pre aici fara neci o mustrare de consciintia.

FOISIORA.

Besarabi'a.

de Rudolfu *Kulemanu.*

(Continuare din nr. 54.)

2. O preamblare la tiéra in timpu de érna. O casa domnésca din Besarabi'a. Molostu. Salarie. Scumpatatea medilóceloru de viétia. Cani din Besarabia.

Scriu la 8 februariu, néu'a scartie sub trasurile ce trecu pe naintea ferestriloru locuintii mele. Timpulu intre altele este asiediatu si norii ce se aduna intru adancimea orizontelui se paru cà vor remané acolo.

Cas'a in care locuiescu jace intr'o vale, intre dóue dolmi intinse, naltutie. Eu amblu pe cale pe o dolma facuta den gunoiu, crengi de arbori, burianu si din alte unelte dara numai den pétra nu. Dea stang'a calei 10 pasi spre dosu se vede unu lacu cu apa statatória. In timpu de véra sórele aburéza peste ap'a-i clocita. Artea potea vení intru ajutoriu: nu departe de elu este unu isvoru prè viu din care se aduna apa intr'unu riusioru, s'a lasatu inse se curga fara a se ingrigí de imbunatatirea locului si a aerului din pregiuru. Pe ambele parti ale calei sunt zidite casele de locuintie si de economia: grajdulu de cai, umbariulu, grajdulu vaciloru, cas'a de spelatu, cas'a propietariului, tóte despartite de o lalta, dara se afla intr'o linia formandu strada. Grajgulu cailoru la economi mai mari custa dintr'unu umbrariu facutu in 4 unghiuri, ingraditù cu nuiele, are unu acoperementu ce se baséza pe patru stelpi. Candu ninge fluturii de néua i trimite ventulu pe spatele viteloru, isbindu-i pintre loculu liberu lasatu intre acoperementu si ingraditura. Den lips'a zidiminteloru, vitele din Besarabia trebuie se traiésca de totu ori jumatate in liberu si vér'a si érn'a. Este fericire pentru ele daca se afla scutite sub acoperementu. Cas'a cu unu etagiu a boieriului nu este zidita de pétra ci numai din ingradituri si pamentu; ea are dóue intrari si cuprinde in sine 3 incaperi, mici si scunde, si a patr'a este o odaia ceva mai mare totu asiá de scunda care este despartita de cele 3 d'antaiu printr'unu coridoru de trei pasi de latu si de 8 pasi lungu; acést'a se numesce salonu fatia cu cele lalte. Din acést'a intràmu intr'unu balconu de 7 pasi lungu si de 6 pasi latu, naintea carui se latiesce laculu incungiuratu de tufisiu si in timpu de véra plinu de brósce. Cas'a nu este zidita pe pivnitie, ci pe pamentu batutu cu maiulu peste care pamentu sunt asternuti trunchi de lemne, si fiindu cà in timpu de plóia si candu se topesce nóu'a se scurge o multime de apa de peinaltimea den aprópe, ve puteti inchipuí cata umediéla se aduna sub astfeliu de casa, de locu se obsérva in odaia o nadusiéla. Tienutulu este prè placutu s'ar fi recerutu inse alte medilóce pentru ca natur'a se se reguleze intr'atat'a ca ea fara de aceste neplaceri se servésca spre placere, càci pentru a impreuná frumseti'a cu durabilitatea se receru prè multe parale cari inse, precum in tóta Besarabi'a asiá si aici, nu se afla in abundantia. Acésta casa dara, boierésca, a fostu cea mai considerabila pe unu teritoriu ce are dóue sate si unu cercu de 10000 de morgen (mesura prusiana.) Esperiandu acést'a in verdétia, ce se póte asceptá de la uscatiune, adeca de la casele tieranesci!

Unulu dintre cele mai mari bunuri (mosíia) din Besarabia, are 19000 falci (desjetine) de pamentu, intr'acest'a multa merisce, si numai 21 de pluguri, are si o machina cu vaporu dara nu arare ori sta anemic'a, pentru cà acum n'are grau se lu curetie si se lu macine, acum éra n'are carbuni prin cari intra in activitate. Unu oficiantu ce venise in tienutulu riului Dnistru pentru ca se-si procure lucratori la mosíia, mi spuse: „Siese sute de verst trebuì se caletoresc pentru ca se imprumutu 300 ruble de la gidovi pentru spesele caletoriei mele aici. De am avé numai 6000 ruble bani gat'a, tóte s'ar pune in miscare." „Rogu-te," disei eu, „o mosíia asiá de mare! Si inca afara d'acést'a princes'a mai are inca multe alte bunuri." „Lasame," respunse elu, „pe princesa o dóre capulu candu cugeta la bunurile ei."

Pesta 7 juniu.

(†) Eri séra la 7 óre s'a mai tienutu o sedintia in ambele case dietale.

In cas'a representantiloru cetindu-se diplom'a de incoronare, acuma santiunata de Mes. Sa, cas'a a eruptu in eschiamatiuni entusiastice de vivate.

Dupa aceste presiedintele inseiintià cas'a despre primirea deputatiunei la Mai. Sa, care retare inca a fostu primita si adese ori intrerupta de vivate calduróse.

Apoi urmà alegerea comisiunei insarcinande d'a duce donurile regesci, intre membrii alesi e si Aureliu Maniu cu Gozsdu.

Cam totu acestea s'au intemplatu si in cas'a de susu.

Astadi a sositu o multime din provincia, banderialistii sunt la vre-o siese sute si adi neincetatu s'au eserciatu pentru mane, — totu asié si unu batalionu de usari, imbracati firesce in uniforme magiare, se vedeau facendu exercitie.

Episcopii si magnatii cari vor partecipá calare la incoronatiune inca si adi se poteau vedé luandu lectiuni din acea maestria cam uitata pana acum'a — intielegu maiestri'a de a calarí. — Dintre episcopii serbi audu, cà neci unulu nu s'a insinuatu se partecipe calare la incoronare.

In urmarea mórtei princesei Matilda, (fii'a arciducelui Albrecht) incoronarea se va marginí la ceremoniele strinse de acestu actu maretiu, — petrecerile de dantiu, si ori-ce primire sgomotósa la curtea domnésca vor remané astadata; — prandiurile diplomatice inse audu cà nu vor romané. La aceste prandiuri intre cei mai distinsi magnati vor partecipá si deputatii pe rondu cate 180 de insi odata.

„Pesti Napló“ aduce o telegrama de la Oravitia. in care cetimu cà s'a alesu de deputatu — Grenzenstein.

Petrecerea Dlui Comisariu regescu in Sibiiu.

Marti in 28 ale curintei dup' amédi la $6^1/_2$ óre a sositu Escel. Sa Comisariulu regescu pentru Transilvani'a Contele Emanuilu Péchy de la Brasiovu la Sibiiu, petrecutu de mai multe trasure si insocitu de unu banderiu de calareti sasi. A trasu in cas'a cea pompósa a Drului Tellmann in strat'a Cisnadiei, unde l'a bineventatu comunitatea cetatii cu oratorulu in frunte. Sér'a s'a tienutu in onórea marelui óspe unu conductu imposantu de tortie cu dóue bande militare de musica. Drulu Lindner, redactorulu de la „Siebenbürgische Blätter“ a tienutu o scurta vorbire Escelen. Sale in numele cetatieniloru Sibieni, la care Escel. Sa respunse de pre balconulu casei intre altele, cà prin mai strins'a legatura a Transilvaniei cu Ungari'a nu se periclitéza intru nemic'a natiunalitatile singurite, cà starea materiala a poporului se va imbunatatí; multiamesce pentru bun'a primire ce i s'a facutu, da espresiune sperantei, cà „nobil'a“ natiune sasésca cu concursulu ei va usiorá multu gréu'a problema a Escel: Sale si asecura cà legile, ***privilegiele*** si drepturile de pana acum ale natiunei sasesci *nu numai se* voru sustiené (?!) si in viitoriu cí voru mai si inflorí, si incheia cu: „Se traiésca *nobil'a* natiune sasésca!“

In diu'a urmatória inca de pe la 9 óre incepura visitele si representantiele diferiteloru corporatiuni la Escelenti'a Sa. Pe la 11 óre o deputatiune grandiósa de romani statatória din representantii comuneloru romane din scaunulu Sibiiului cu preotimea si inteliginti'a civila in frunte atrase asupra-si cu deosebire atentiunea publica. Reverendissimulu D. Protopopu Ioane Hania, acestu sinceru si statornicu aperatoriu alu causeloru nóstre pe aici, care e un'a din acele persóne in care se concentréza increderea tuturoru clasceloru populatiunei nóstre de pe aici, conducendu acésta grava deputatiune, a rostitu catra Escel. Sa urmatoriulu cuventu:

„ Escelentia! Representantii comuneloru romane si inteligenti'a romana a scaunului Sibiiului, petrunsi de detorinti'a facia cu important'a misiune a Escelentiei Vóstre si condusi de traditional'a supunere omagiala si respetulu catra antestatatorii sei preste totu si indeosebi catra aceia, cari suntu chiamati a representá persón'a prè inalta a Maiestatii Sale Imperatului, — ne grabimu a ne infatisiá si noi la Escel. Vóstra, spre a dá cu incredere sincera espresiune simtieminteloru si cugeteloru nóstre.

Noi Ve salutàmu deci si Ve dicemu: Bine ati venitu in mediloculu nostru!

Catu de fericiti ne-amu tiené, daca am fi in pusetiune, a Ve spune mai departe numai vorbe de bucuria, de prosperare si de multiumire.

De óra-ce inse fatalele schimbari si clatinari din anii trecuti in form'a gubernamentala atatu de comunu simtite si menite numai a subminá increderea comuna cum si nesiguranti'a presintelui, nu ne lasara neatinsi;

de óra-ce-catu pentru noi in deosebi — insusi presintele nu numai nu se vede a delaturá nedreptatea si desfavórea seculara ce apasa ca unu munte pe Romani, ci din contra se pare a o mai intarí pre ea;

de óra-ce noi suntemu mai departe convinsi, cà scopulu Escel. Vóstre cu ustanitiós'a caletoria prin tiéra nu este si nu póte fi altulu, de catu informarea in persóna si convingerea despre starea actuala a acestei tieri de Dumnedieu binecuventate, dar nefericite prin patimi omenesci de predomnire si prin nisuintie unilaterale si egoiste de partide: trebue se Ve marturisimu din capulu locului, cà numai vorbe de suferintia si durere potemu se Ve spunemu. Si de óra-ce nu Ve potemu incomodá si cu enumerarea loru acì, noi le-amu depusu pre scurtu intr'unu memorialu, pre care Ve rugàmu a-lu primí si a-lu face partasiu de considerarea binevoitória a Escel. Vóstre.

Binevoiti, Escelentia, a primí asecurarile nóstre cele mai sincere despre credinti'a nemarginita si neclatita in persón'a prè inalta a Maiestatii Sale; asecurarile asememene sincere despre devotiunea si firm'a nóstra incredere in persón'a Escel. Vóstre cea nepartinitória si iubitória de dreptate si cà noi nimica nu dorimu si speràmu mai tare de catu case vina curendu timpulu, candu si noi ca cetatieni liberi, egalu indreptatiti politicesce si nationalicesce se potemu in patri'a nóstra Transilvani'a constitutionala si autonóma nu numai a portá, cu celelalte natiuni egale sarcine, ci si d'a ne bucurá de asemene beneficie si drepturi politice si nationale, se potemu aici in patri'a ast'a vietiuí unii cu altii fratiesce, in dreptate si fericire, dorimu dicu se ni se dea incurendu multu dorit'a ocasiune, de a ne poté regulá trebsiórele nóstre patriotice de ori-ce nume intr'o *dieta transilvana* redeschidienda pe bas'a adeveratei indreptatiri egale.

Dumnedieu se Ve tiena, se Ve binecuvinte, si se Ve lumineze pe Escel. Vóstra, ca se poteti deslegá in pace spre binele si multiumirea tuturor'a problem'a grea ce V'au incredintiatu Maiestatea Sa.

Se traesci Escelentia!“

La aceste Escel. Sa a respunsu, pre catu mi-potu eu aduce a minte, cam urmatóriele:

Misiunea ce am fostu fericitu a primí dela Maiestatea Sa regésca pentru Ardealu e intr'adeveru insemnata si grea, ea cere neaperatu conlucrarea si increderea tuturor'a. In totu loculu pe unde am trecutu Romanii mi-au descoperitu supunerea si increderea catra Maiestatea Sa marele nostru Domnu; de catu veduc à o parte (dicu numai o parte, càci nu toti Romanii suntu astufeliu) din DVóstra dà unu semnu cu totulu curiosu acestei increderi, lucrandu atatu prin foi publice catu si in altu modu in contr'a intentiunei gubernului Maiestatii Sale, ingreunandu prin acést'a si mie desslegarea problemei. E adeveratu cà Maiestatea Sa m'a tramisu aici; inse la propunerea ministeriului unguresc responsabilu. Ministeriulu unguresc a depusu, Domniloru, Maiestatii sale juramentulu solemnu pentru implinirea cu santienia a detorintiei sale. Ministeriulu, regimulu Maiestatii Sale suntu chiemati a duce in deplinire voi'a Maiestatii Sale si acelo ce s'au statoritu pe cale constitutionala prin lege. Credinti'a dara catra Maiestatea Sa numai atunci e adeverata, candu aceea esiste totodata si catra regimulu si catra organele Maiestatii Sale. *Uniunea Domniloru e fapta complinita*, care nu se mai póte acum alterá prin neci o impregiurare si Ve incredintiezu, cà voi'a nestramutata a Maiestatii Sale e, a se duce aceea in deplinire. Inse prin uniune nu se vatema interesele natiunalitatiloru. DVóstra ve plangeti prè de timpuriu si ar trebuí se asceptati mai antaiu cà ce va hotarí diet'a cu Maiestatea Sa in caus'a nationalitatiloru. Credu cà asceptarile vi se vor implinì, veti dobandí imbunatatirea starei preotiloru si a scóleloru cum si imbunatatirea starei materiale. Eu sum, Dloru, omu deschisu, ce am la inima, si in gura; de aceea Ve spunu, cà de me veti ascultá si veti conlucrá intru ajutarea regimului abatendu-ve de la ori-ce càli retacite si ne iertate, mi-veti multiumí si mie, nu numai acum ci in tóta viéti'a; éra de nu, eu me voiu vedé silitu a face intrebuintiare cu tóta energi'a din dreptulu si puterea ce am de la Maiestatea Sa si ori-ce incercare de agitatiune si reactiune o voiu sugrumá-o in escare (im Keime ersticken).

Ve provocu dar ca nu numai se nu-mi ingreunati misiunea cea grea prin tendintie si fapte care nu se unescu cu alo regimului, ci din contra se-mi dati totu concursulu D-Vóstre spre a poté implini bunele intentiuni ale Maiestatii Sale si ale inaltului regimu spre fericirea nóstra a tuturor'a.“

Cà ce impresiune a facutu acestu respunsu a supr'a nóstra, ve poteti intipuí!

Pe la 12 óre Escel. Sa a cercetatu cancelariele diferiteloru oficiolate si deosebitele asiediaminte din Sibiiu, la 2 dupa amédi a fostu prandiu mare la ospelulu „Imperatulu romaniloru.“ Dup' aceea Escelenti'a sa insocitu de D. protopopu si asesoru consistorialu Petru Badila a cercetatu seminariulu nostru diecesanu si mai tardiu a facutu o escursiune la satele sasesci Cisnadi'a si Cisnadiór'a. — Sér'a teatru.

In totu timpulu petrecerii Escel. Sale in Sibiiu, la mai multe case prin deosebitele strade se vedeau stéguri unguresci inse neci-unulu, ma ce e mai curiosu de la „Gutgesinnten“ din Sibiiu, in tóta cetatea nicairi neci macar o flamura imperatésca. Cetatea Brasiovului fatia cu natiunea romana si cu respectulu ce se cuvine flamurei imperiale, se vede a se fi portatu cu totu altfelu.

Memorialulu ce l'au datu romanimea scaunului Esc. Sale si pre care Vi-lu comunicu in alature in totu cuprinsulu seu, a fostu acoperitu cu subscrieri numeróse ale intielegintiei preotiesci si mirenesci din cetate si tienutu, cum si provediutu cu subscrierea representantiloru tuturoru comuneloru romane si cu sigilele acestor'a.

Dupa scirile cate le avemu pana acum Romanii mai in totu loculu au infatisiatu acelesi dorintie Escelentiei Sale, cerendu autonomi'a si diet'a tierei. Impregiurarea ast'a dà cea mai buna dovéda despre ceea ce simtu si doresc Romanii ardeleni si este celu mai bunu astestatu despre ceea ce am disu de atate ori, cà ei nu sunt desbinati. Not'a redactiunei „Telegrafului Romanu“ din Nr. 40 a. c. la corespondinti'a din Brasiovu despre frumosulu pasu si intielépt'a purtare a romaniloru de acolo, dicendu cà „esageratiunile acele dau unu testimoniu pré *seracescu* de politica“ a facutu sange reu si p'aicii, de óra-ce si noi facuramu totu ca Brasovenii si not'a aceea ne privesce acum si pre noi. — Óre „Telegrafulu Romanu“ unde crede se fie Romanii aceia, a caror'a politica o represinta elu? Catu pentru noi, se faca bine se ne spuna, care ar fi cea mai buna politica de urmatu in casuri de aceste si se lumineze natiunea din alu seu punctu de vedere, ca se nu mai retacésca. Dreptulu a criticá l'are numai celu ce póte aretá o procedura mai buna! —

Sibiiu, 31 maiu 1867.

Urméza acì **memorialulu** asternutu comisariului:

Escelenti'a Vóstra!

Stralucite Comisariu Regescu!

Daca esista intre multele popóre de sub gloriosulu sceptru a Inaltei Case Habsburgice vre una natiune, carea aru fi nemultiamita cu starea sa politica actuala; atunci aceea nu póte fi alt'a, de catu natiunea romana din marele Principatu alu Transilvaniei, càci nedreptatirile, ce le-a suferitu si le sufere si acum, — au ajunsu gradulu celu mai mare.

Locuitorii fundului regiu de natiunalitatea romana si intre acestia subscrisele comune romane din scaunulu Sibiiului se afla, ce se atinge de relatiunile loru politice, — intr'o asemene, ba si mai deplorabila positiune, — catu mai nedrépta, nemeritata nu se póte cugetá in vre unu statu, fie acel'a gubernatu chiaru si dupa principie absolutistice.

Escelenti'a Vóstra sunteti trimisi de Maiestatea Sa Imperatulu, Prègratiosulu nostru Domnitoriu, cà se vedeti in persóna suferintiele credintiosiloru suditi si pe cale directa séu indirecta se le alinati si delaturati.

Permite-ne dara Escelentia! ca cu sinceritate fiiésca si seriositate barbatésca se-ti descoperimu durerile si dorintiele nóstre!

Caletorescu mai departe. Unu cane mare, catu unu lupu plecase dupa mine si m'a petrecutu pana aprope de pól'a padurii, unde incéta a mai fi zidiminte de mosíi, in a caroru cercu elu se vede restrinsu, precum si boieriulu séu arendatoriulu seu in multe provintie este isolatu de óre cari relatiuni sociale.

Candu intra cineva in atare satu numai de catu se vede incungiuratu de cani; fara bata buna nu se póte amblá pe aici. Dara unde e satulu? E dreptu cà din departare se vede, dara de multe ori nu, candu ne aflàmu in trensulu. Omulu se vede intre garduri de nuiele, nalte si cam d'aprópe unulu d'altulu, asupra loru sunt niste stresine de paie séu de tulei de cucurudiu. Dupa ele sunt casele, departate un'a d'alt'a, inse in decomunu sunt atatu de scunde catu nu se naltia peste gardu. Pretutindene esista tacere, pe stradele de gardu nu se vede omu nici in susu nici in josu. Deodata latra unu cane, pe urma cinci, diece, dóuedieci, o suta. Ca turbati se arunca pe garduri, vréu se séra peste gardu, pintre gàuri. Este cu scopu a se provedé cu pumnariu, spada, revolveru. Acesti cani au totudeun'a cód'a intre picióre, fie in manía, fie in pace. Au multa asemenare cu lupulu: piciórele nalte, urechile le tienu in susu, perulu suru, corpulu spre sfersitu cam subtire.

Intre altele ei sunt fórte buni de stragia, nóptea stragiescu mai bine ca cum ar poté unu tieranu séu servitoriu. Este si lipsa mare de stragirea loru. Senguru am vediutu cà lotrii au furatu boi si cai din grajdulu ce erá 20 pasi departatu de cas'a stepanului. De multe ori amblamu si cu cu ceia lalti sér'a candu nainte de culcare amblau inarmati cu pusci si sabii in giurulu casei. Dupa ce s'a facutu acésta si neaflandu pe nime, se descarcau puscile supra padurei ca, decumva lotrii se voru aflá pitulati pe acolo, se auda cà aici sunt ómenii inarmati si destepti.

In caletori'a mea mai departe observaiu pe o cósta de vale niste tierani cari taiau cate unu arbore cu securile. Io pasiescu mai aprópe si salutu pre unulu ce supraveghiá la lucru. „Éca dovéda,“ dise acel'a catra mine, „cà tieranulu d'aici triaiesce numai pentru presinte.“ „Firesce cà presinte fórte aspru,“ respunseiu io, daca cineva in frigulu acest'a, are se franga stejari (gorunu) din pamentulu inghiatiatu.“ „Dar in sfersitu, lips'a frange ferulu.“ In tómn'a trecuta li am oferitu acestu lucru: din trei arbori ce i ar taiá se fie doui ai mei éra unulu intregu si crengile de la ai mei se fie aloru. Inse nu voiau. Ce li pasá de érna daca sórele inca si tómn'a li incaldiá spatele! Tieranulu n'are nici cata conbinatiune, elu traiesce in nepasare. Firesce cà acum'a vinu prè tardíu pentru ca se castige ce au perdutu. Lemne! lemne! striga toti. Érn'a si resbuna supr'a-le pentru lenea loru. Càci cu paiele de astavéra pe cari le vira in ceptoriu (soba) nu potu se-i potolésce mani'a.“

„Arbori de admiratu sunt acesti'a“, diseiu io dupa o pausa, „acesti arbori se afla cam rari in acésta tiéra.“

„Dta vrei se-mi imputi, Dle“, dise barbatulu catra mine, ridiendu, „dara aici mi stai in cale. Acesti'a sunt trunchi senguratici, retaciti pe cari eu nu-i potu tiené de padure. Dara ace'a padure acolo, ti-promitu, cà va remané, cresce si va prosperá.“ „Aminu!“ diseiu eu.

Acésta padure, fórte frageda, la unu locu pe unde senguru am pasitu, are 1300 pasi in latime si prestetotu ocupa locu de 90 jughere prusiani. Acést'a, alaturata la cele lalte locuri de padure, nu este prè mare, fatia cu bunulu intregu, inse totusi destula. Privirea la arbori séu-petri, causéza bucuria in Besarabia. Mi se pare cà ambele dau tierii alta colóre, si in proportiune sunt imprasciate preste tóta tiér'a. Fiindu cà a cugetá despre drumuri ferate nu se póte, deci pre càile mari si pre cele mici caletoresci pedestru preste petri. Goronii, fagii, si ulmii acesti tineri cari cu picature de róua adapa desertele setóse, sunt in adeveru inca tooma teneri si subtiri, si cu o mana, intindiend'o de trei ori, i poti cuprinde (au periferia de trei palme. Trad.) dar e sperantia cà vor cresce si durá. Unu sentiu bunu retiene securea, cu care se inarma lacomi'a prè-matura!

(Va urmá.)

Un'a dintre assiómele legislatiunei dulcei nostre patrie este: fundus regius nullum patitum juris discrimen — toti locuitorii lui au fostu si sunt fora esceptiune ómeni liberi.

Totusi romanii din fundulu regiu si intre acestia cei din scaunele filiale a Talmaciului si Salisce incorporate scaunului Sibiiului s'au tractatu totudéun'a, ca nesce heloti politici, cari au numai detorintie grele dar drepturi nu!

Drepturile si beneficiele depuse in Decretulu regelui Andreiu II si in legile aduse pana la anulu 1848 pentru intregulu fundu regiu, s'au monopolisatu prin natiunea sasésca cu perfecta eschidere a romaniloru.

Pana candu romanii de un'a parte erau indetorati a portá darile, a dá aperatori patriei si a implini tóte cele lalte detorintie cetatienesci: de ceea parte nu se bucurá, portá lipsa de drepturile si beneficiele constitutiunale privitórie la comuna, municipie, universitatea fundului regiu, si diet'a tierei.

Ba ce e mai multu: procedur'a loru asupritória bate intr'acolo, — a espatriá pe romani din fundulu regiu si dupa nume, numindu-lu fundulu regiu, carele e singur'a numire legala, — „Sachsenland.“

Intre asemene triste impregiurari nóa au trebuitu se ni se para absolutismulu deceniului trecutu, carele celu putinu ne-a fostu asecuratu egalitatea personala inaintea legei, — ca puntea, preste care se trecemu intru imperati'a adeveratului constitutionalismu?!

A crede intr'unu viitoriu mai bunu ne-au indreptatitu Diplom'a Imperatésca din 20 octobre 1860 si autografele prè nalte catra contele Rechberg.

Noi ca si tóte popórele Austrici am privitu in actele aceste imperatesci auror'a unei libere miscari si desvoltari a natiunalitatiloru, — a egalitatii si fratietatii, a dreptatii, ca a unui singuru fundamentu a fie-carui statu adeveratu constitutionale.

De óra-ce cea mai mare parte a locuitoriloru Transilvanici si intre acestia romanii, durere! per excellentiam, in urm'a restauratoloru asiademinte politice au statu afara de barier'a legii: asiá Maiestatea Sa prè parintesce au demandatu, — ca organisatiunea nóua a tierii se se puna in lucrare „cu stramutari afundu taietórie,“ ca si cei fara dreptu, si pana atunci, pana candu diet'a provinciala va aduce legile corespundiatórie, se se faca partasi la drepturile politice, de care mai nainte se bucurau numai castrele privilegiate.

Speranti'a nóstra cea drépta nu s'a implinitu!

La organisarea nóua a comuneloru si municipieloru pe fundulu regiu intreprinsa in anulu 1861 prin comitele natiunei sasesci Baronulu Salmen, am facutu acea trista esperintia, cà dilele suferintieloru nóstre inca n'au incetatu.

Zidulu chinesicu alu statuteloru, privilegieloru si a punctelor regulative, a caror'a dispositiuni tiranice si viclene numai intunerecului si despotismului evului mediu potu face onóre, dar' care au lasatu brasde seculare de sange in viéti'a poporului romanu, nu numai nu s'au delaturatu, ci inca mai cumplitu s'au renovatu si intaritu.

In scaunulu Sibiiului locuescu dupa cele mai próspete date oficióse statistice 25,000 sasi si 60,000 mii romani. Cea mai mare parte a pamentului o posiedu romanii — cea mai multa contributiune o platescu ei, — celu mai mare contingentu de recruti ilu dau densii.

Scaunele filiale a Talmaciului si Seliscei si fóstele comune granitiare, Orlatu, Sin'a, Vestemu si Racovitia seadministrédia absolutistice prin Inspectori alesi de catra comunitatea cetatii Sibiiului. Ele nu iau parte neci la adunarile municipale ale scaunului Sibiiului, nici la alegerea ablegatiloru dietali.

Cele lalte comune romane din acestu scaunu caror'a inca li s'au lasatu dreptulu de inriurintia in trebile municipali, — nu-si potu esercitá dreptulu spre folosulu celu dreptu alu loru, din causa càci sunt taiate de catra ceialalti conationali si se asupresc prin maioritatea maestrita a comuneloru sasesci.

Urmarea acestei organisari nedrepte si egoistice este, cà de si e principiu, cà oficiurile municipali sunt a se implini prin alegerea comunitatei scaunale, — de si romanii sunt de dóua ori mai multi ca sasii in scaunu, dintre romani nu s'au alesu nece unu functionariu in magistratu.

Uniculu senatoru de romanu in magistratu functiunédia numai din grati'a comunitatei cetatii Sibiiului, care l'a alesu: prin urmare elu este amploiatu cetatii si nu alu Scaunului. Apoi noi nu primimu gratia, candu ni compete unu dreptu.

La tribunalulu superioru, carele s'au intregitu sub aprobarea mai inalta prin alegerea din senulu Universitatii fundului regiu, unde romanii, de si ei in numeru de dóua ori mai mare, ca Sasii in intregulu fundu regiu, — inca sunt in minoritate representati, nu se afla nice unu functionariu romanu.

Candu ne plangemu pentru nelegiuirile aceste, nu ceremu, ca municipiele si Universitatea se fie eschisivu nationale romane: dar totu acést'a nu o potemu concede nice fratiloru sasi. Noi ceremu numai o mesura egala pentru toti!

Organisarea ast'a universala si nedrépta are mai incolo si resultatulu, cà administratiunea politica si juditiara, prin care se decidu preste cele mai momentóse cause sociale, se afla in man'a oficialiloru sasi alesi in functiune de sasi — si se indeplinesce naturalminte intru interesulu natiunei sasesci si spre stricatiunea natiunei romane!

Administratiunea in comunele romane este arbitraria, càci nu este controla sincera, — averea comunala nu sporesce si se manipulédia cu ea, cum se póte mai reu, càci lipsesce o inspectiune patriotica si zelósa!

De inaintarea culturei poporului romanu prin dotarea parochiloru si scóleloru romane din medilóce comunali, — de progresulu in starea materiala a nóstra nu se ingrigesce niminea, càci poterea oficiósa se afla in man'a iurisdictiuniloru sasesci!

Escelentia! Tóte acestea sunt fapte, acaror'a esistintia nu se póte negá.

Tóte gravaminele si protestele nóstre, care chiama in ajutoriu spiretulu umanu si civilisatiunea secolului XIX, care se basédia pe principiele equitatii si dreptatii, — nu s'au respectatu.

Intr'aceea au venitu si a. 1863, care face epoca pentru natiunea romana din Transilvania, — epoca dicemu, càci in anulu acest'a cade celu d'antaiu si pana astadi *celu din urma* actu constitutionalu, la care am participatu si noi subscrisii. Ni s'a concesu adeca a alege si trimite si noi deputati in diet'a chiamata la Sibiiu.

Diet'a acést'a au adusu legea despre egal'a indreptatire a natiunei romane, confesiuniloru si limbei ei.

Noi amu primitu prin legea acést'a *primulu terenu legalu.* Inse aceea este numai siablonulu unei opere, a carei detaiuri inca nu-su efeptuite!

Si nu numai, cà nu au incetatu neajunsurile si lipsele nóstre constitutionali, — ci nu se respectéza neci legea memorata despre egalitatea natiunei romane.

De óra-ce dara abnormitatea starei nóstre politico-sociala in partea cea mare e resultatulu celu tristu a scàlciateloru referintie de statu atatu interne, catu si esterne a marelui Principatu transilvanu; — si de óre-ce numai in un'a dieta Transilvana se potu complaná referintiele aceste a se aduce si institutiuni salutarie privitóre la constitutiunea comuneloru, municipie, dicasterie provinciali si la intrég'a patria, si in genere a se inaintá bunastarea materiala si spirituala a tuturoru catatieniloru; asiá noi romanii din scaunulu Sibiiului cu respeptu deplinu ne rugàmu:

Ca Escelenti'a Vóstra se bine voiti, — asternandu Maiestatii Sale C. R. Apost. Regelui si marelui Principe alu nostru cea mai omogiala supunere, neclatita credintia catra Inalt'a casa domnitóre, si cea mai ferbinte iubire catra patri'a nóstra, — a aduce la prè gratiós'a cunoscintia a Inaltului Monarcu starea nóstra cea deplorabila dimpreuna cu urmatórea prea umilita rugatiune:

Maiestatea Sa Cesarea Apostolica Regésca se se indure prè gratiosu, in sensulu Inaltei Diplome din 20 Octobre 1860, a mesagiului Imperatescu din 1 Iuliu 1863 si a adresei dietei transilvane din acela'si anu a sanctiuná legea electorala adusa in diet'a Sibiana in a. 1864 si pe temeiulu acestei legi electorale, in conformitate cu votulu separatu a ablegatiloru romani de la diet'a din Clusiu din a. 1865, si in urm'a inaltului rescriptu din Decembre 1865 — — prin care diet'a transilvana numai s'au amenatu, — a reconchiemá si redeschide diet'a marelui Principatu alu Transilvanici.

Cu deplinu respectu.

Sibiiu, in 29 maiu 1867.

Subscrierea inteligentiei civile si preotiesci si a representantiloru din comunele romane din scaunulu Sibiiului.

Aradu 5 iuniu 1866.

Alegerea de ablegatu la Pecica s'a suspinsu in urmarea bataii incepute de magiari. 2 romani raniti de mórte, 11 greu, 10 usioru raniti. Dintre magiari nimene ranitu. Magiarii au fostu pregatiti cu petri, focosie, fere, bate, éra romanii cu manile góle. Mai pre largu in corespundinti'a ven. * * *

Oradea-mare 5 jun. 1867.

Invitare.

la siedinti'a publica literaria, impreunata cu produptiune instrumentale si vocale, tienenda prin Soc. de leptura a junimei rom.

Societatea suscrisa si-implinesce o detorintia placuta, incunoscintiandu on. publicu, cà va tiené *a dóu'a di de Rosale,* adeca *in 17 iuniu* a. c. sér'a la siepte óre in sal'a seminariului gr. cat. *siedintia publica literaria,* impreunata cu *produptiune instrumentale si vocale* dupa urmatori'a

Programa.

1. „*Cantecu salutatoriu*“ intonatu prin *corulu seminariale* la intrarea óspetiloru.

2. „*Discursu de deschidere*“ rostitu prin dlu conducatoriu alu societatii, *Justinu Popfiu.*

3. „*Ros'a de Craiova*“ piesa musicale, esecutata pe violina si flauta de membrii societatii *Stefanu Marcu, Berlogia, J. Drumariu jur. a II. J. M. Campianu, E. Traila jur. a I. N. Oncu, Josifu Rednicu cl. VIII. A. Boni cl. VI. si J. Maga cl. V.*

4. „*Memori'a nemoritoriului episcopu Vulcanu*“ poesia de *Eli'a Traila,* dechiamata de autoriulu.

5. „*Trei morminte nóue*“ (alui *Pumnu* in Bucovin'a, *Stamati* in Besarabi'a, si *A. Panu* in Romani'a) disertatiune de *Nicolau Oncu.*

6. „*Credinti'a*“ (la fratii mei din esilu) poesia de *Dascalescu,* dechiamata de *Stefanu Potoranu* jur. a II.

7. „*Piesa natiunale*“ cantata de *corulu seminariale.*

8. „*Catra o rosa*“ de *o romana,* dechiamata de *Stefanu Venteru* std. cl. VII.

9. „*Cadrilulu de Bucuresci*“ esecutatu pe violina si flauta de membrii susu amintiti (vedi n. 3).

10. „*Movil'a lui Barcelu*“ poesia de *Alesandri,* dechiamata de *Elia Bosganu* jur. a I.

11. „*Trilogu*“ (despre indiferentismulu catra limb'a si lit. rom.) produsu de *Nic. Zigre,* jur. a II. *Gr. Martinescu* jur. a II. si *D. Dragescu* jur. a I.

12. „*Marirea stramosiloru*“ poesia de *Sionu,* dechiamata de *Lar. Jerne* cl. VIII.

13. „*Piesa natiunale*“ intonata de *corulu seminariale.*

14. „*Sboratoriulu*“ poesia *de Eliade,* dechiamata *de Ios. Murgu* jur. a II.

15. „*Cavatin'a din oper'a Kunok*“ esecutata pe violina si flauta de membrii susu amintiti.

16. „*Orbulu*“ poesia de *Tàutu,* dechiamata de *Iul. Tulcanu* cl. VII.

17. „*Virtutea romana*“ disertatiune de *A. Berlogia,* rostita de autoriulu.

18. „*Fetior'a de la Prutu*“ poesia de *Bolintineanu,* dechiamata de *Sig. Sincai* cl. VII.

19. „*Piesa natiunale*“ cantata de *corulu seminariale.*

20. „*O demanetia pe Surulu*“ poesia de *A Muresianu,* dechiamata de *Gr. Darabanu* cl. VII.

21. „*Mersulu lui Mihaiu*“ esecutatu pe violina si flauta de membrii susu amintiti.

22. „*Discursu de incheiare*“ rostitu prin *Dlu Conducatoriu.*

23. In urma la departarea ospetiloru „*Descepta-te romane*“ intonatu *de corulu seminariale* si *musicanti* la olalta.

Cu acésta ocasiune, si anume sub dechiamarea poesiei „*Memori'a lui Vulcanu*“ de sub nrulu 4), din care se voru cantá unele strofe si prin *corulu seminariale, se va desveli si incununá si mareti'a icóna* a nemoritoriului Mecenate alu natiunei, si parinte alu tenerimei, *Sam. Vulcanu,* procurata pentru sal'a seminariului de Rdisimulu d. *Ioanu Popu* canonicu, abate, rept. sem. si supraveghiatoriulu societatii, din a caruia *bunavointia va coopera* si *corulu seminariale.*

Sal'a va fi adjustata frumosu. Intrarea libera pentru publiculu de ambele sesse.

Ce'a ce avemu onóre a aduce la cunoscintia publica, rogandu-ne, ca on. publicu romanu din locu si din provincia se binevoésca a ne fericí, ca la produptiunea de anu, *asiá si la* acést'a, cu presinti'a sa multu *pretiuita, ocupandu* rindu si prin acést'a la incuragiarea tenerimei romane pe carier'a marita o desvoltarii nationali, a sciintieloru si artiloru frumóse.

Datu in *Oradea-mare* din sedinti'a XVII a societatii de leptura a jun. rom. tienuta la 2 jun. 1867.

Iustinu Popfiu m. p.
conducatoriu.

Elia Traila m. p.
not. cor.

= *Comisariulu ung. in Blasiu.* Cetimu in „Pesti Hirnök“: „Se vorbesce cà la Blasiu in Transilvani'a au arsu puntea (podulu) si pre candu a sositu acolo comisariulu reg. n'a mai potutu trece; dar n'a venitu in confusiune, a trecutu cu barc'a, si a grabitu a face visit'a la Esc. Sa metropolitulu gr. c. Siulutiu. Asiadara Blasiulu éra a demonstratu, *si* inca cu daun'a propria.“ Cam asiè se descrie si in „Hon.“ — Noi n'avemu insciintiare, *inse* credemu fórte cà romanii voindu a face demonstratiuni, le sciu efeptuí *cu mai putiene spesa.*

Telegramu.

Pesta 8 iuniu. Adi demanétia la 4 óre salve de tunuri. Stratele demanétia fórte pline. Banderiele comitateloru si orasieloru se aduna.

Deputatii in gala se adunara la ½ pe 6 óre in dieta. Presiedintele deschise siedinti'a cu cuvintele: „Acum mergemu la incoronarea Maies. Loru cu dorinti'a ferbinte ca dí'a de adi pentru Maiestati si patria se aduca norocu multu.“ (vivate entusiastice.) Tempulu e fórte frumosu

---

Cursurile din 7 iun. 1867 n. sér'a.

(*dupa aretare oficiale.*)

	bani	marf.
Imprumutele de statu:		
Cele cu 5% in val. austr.	55·90	56·10
„ „ contributiunali	—·—	—·—
„ „ nóue in argint	88·25	88·75
Cele in argint d. 1865 (in 500 franci)	82·50	83·—
Cele natiunali cu 5% (jan.)	70·40	70·60
„ metalice cu 5%	60·15	60·30
„ „ „ maiu nov.	62·60	62·80
„ „ 4½% „	53·—	53·50
„ „ 4% „	46·75	47·25
„ „ 3% „	35·25	35·75
Efepte de loteria:		
Sortile de stat din 1864	77·—	77·20
„ „ „ 1860½ in cele intrege	88·70	88·90
„ „ „ ½ separata	93·—	93·50
„ „ 4% din 1854	70·—	79·60
„ „ din 1839, ⅕	144·—	145·—
„ bancei de credet	128·75	129·25
„ societ. vapor. dunarene cu 4%	88·50	89·50
„ imprum. princip. Eszterházy à 40 fl.	90·—	—·—
„ „ „ Salm à „	30·50	31·—
„ „ cont. Palffy à „	24·—	25·—
„ „ princ. Clary à „	25·	26·—
„ „ cont. St. Genois à „	22·—	23·—
„ „ princ. Windischgrätz à 20	17·—	18·—
„ „ cont. Waldstein à „	21·—	22·—
„ „ „ Keglevich à 10	12·—	12·50
Oblegatiuni dessarcinatóre de pamentu:		
Cele din Ungaria	71·50	72·—
„ Banatul tem.	70·—	70·50
„ Bucovina	67·25	67·75
„ Transilvania	67·—	67·75
Actiuni:		
A bancei natiunali	726·	728·
„ de credet	183·80	184·—
„ „ scont	624·—	626·
„ anglo-austriace	97·75	98·—
A societatei vapor. dunar.	478·—	480·
„ „ Lloydului	190·—	192·—
A drumului ferat de nord.	167·70	168·—
„ „ „ stat	230·40	230·60
„ „ „ apus (Elisabeth)	141·50	142·50
„ „ „ sud	201·50	202·—
„ „ „ Ianga Tisza	147·—	147·—
„ „ „ Lemberg-Czernowitz	180·50	181·—
Bani:		
Galbenii imperatesci	5·94	5·96
Napoleond'ori	10·10	10·12
Friedrichsd'ori	10·50	10·60
Suverenii engl.	12·60	12·65
Imperialii rusesci	10·28	10·33
Argintulu	124·—	124·50

Editor: Vasile Grigorovitia — In tipografi'a Mechitaristilor. — Redactor respundiatoriu Giorgiu Popa (Pop).